

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Euroopan komission tiedonanto Vuoteen 2030 ulottuvasta biodiversiteettistrategiasta - Luonto takaisin osaksi elämäämme

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Euroopan komission tiedonanto Vuoteen 2030 ulottuvasta biodiversiteettistrategiasta - Luonto takaisin osaksi elämäämme (E 84/2020 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut (etäkuuleminen):

- erityisasiantuntija Olli Ojala, ympäristöministeriö
- neuvotteleva virkamies Maarit Loiskekoski, ympäristöministeriö
- neuvotteleva virkamies Orian Bondestam, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Tuuli Orasmaa, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Elina Warsta, maa- ja metsätalousministeriö
- erikoistutkija Tiina M. Nieminen, Luonnonvarakeskus
- tutkimuspäällikkö Katriina Soini, Luonnonvarakeskus
- ohjelmajohtaja Petri Suuronen, Luonnonvarakeskus
- ylijohtaja Janne Nieminen, Ruokavirasto
- johtava asiantuntija Markku Granander, Suomen metsäkeskus
- metsäjohtaja Juha Hakkarainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- maatalousjohtaja Johan Åberg, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- kansainvälisten ja EU-metsäasioiden päällikkö Tuomas Nirkkonen, Metsäteollisuus ry
- suojeluasiantuntija Hanna Aho, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- erityisasiantuntija Tapani Veistola, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- metsäasiamies Viktor Harvio, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Elintarviketeollisuusliitto ry
- Luomuliitto ry
- Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
- Suomen Metsästäjälitto
- Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Pääasiallinen sisältö

EU:n komissio antoi 20.5.2020 tiedonannon Vuoteen 2030 EU:n biodiversiteettistrategia – Luonto takaisin osaksi elämäämme COM(2020) 380 final. Se on komission Euroopan vihreän kehityksen ohjelman (European Green Deal) aloite. Se on komission esitys globaalin kestävä kehityksen toimintaohjelman Agenda2030:n toteuttamiseen ja osa taloudellista elvytysohjelmaa.

Euroopan komission tiedonannon keskeinen viesti on, että toimia luonnon köyhtymisen pysäyttämiseksi tulee kiirehtiä ja EU:n lainsäädännön toimeenpanon vaikuttavuutta vahvistaa. Strategian pääsisältö kattaa toimet niin luonnonsuojelualueverkoston osalta kuin ekologista kestävyyttä lisäävät toimet suojelualueverkoston ulkopuolella eri toimialojen osalta. Tavoitteena on parantaa erilaisten maa- ja vesielinympäristöjen ekologista tilaa laajalla ennallistamisohjelmalla. Tiedonanto korostaa yhteiskunnallisten rakennemuutosten välttämättömyyttä, jotka osaltaan mahdollistavat tavoitteiden toteutumisen ja varmistavat, ettei oikealla kädellä lisätä ja vasemmalla heikennetä entisestään luonnon monimuotoisuutta.

Luonnon monimuotoisuus eli biodiversiteettistrategia toimii virstanpylväänä, että Euroopan luonnon monimuotoisuus on riittävän elpymisen tiellä vuoteen 2030 mennessä ihmisten, planeetan, ilmaston ja talouden hyödyksi. Komission tavoitteena on nostaa EU kansainvälisen kestävyys standardiksi ja johtaa esimerkillä kansainvälisiä neuvotteluita sekä vaikuttaa myös globaalisti ruokajärjestelmien kestävyys parantamiseksi. Strategian toimeenpanoa tullaan arvioimaan vuonna 2024 ja tarvittaessa esittämään lisätoimia.

Strategiassa todetaan, että tavoitteiden toimeenpano edellyttää toimia niin kansalaisilta, yrityksiltä, työmarkkinaosapuolilta kuin tutkimus- ja osaamisyhteisöiltä sekä vahvoja paikallisen, alueellisen, kansallisen ja Euroopan tason toimia

Valtioneuvoston kanta

Suomi pitää komission esitystä biodiversiteettistrategiasta kunnianhimoisena ja kokonaisvaltaisena strategiana, jolla voidaan saada aikaa merkittäviä parannuksia luonnon monimuotoisuuden tilaan. Strategia on johdonmukainen osa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa ja taloudellisen elvytysohjelman politiikkakokonaisuutta sekä vastaa tavoitteiltaan Suomen hallitusohjelman yleisiä tavoitteita monimuotoisuudesta. Komission tärkeimmät ehdotukset ovat suojeltujen alueiden verkon laajentaminen sekä kunnianhimoisen EU:n luonnon ennallistamisohjelman kehittäminen.

Suomi pitää tärkeänä, että kaikki EU:n politiikat edistävät Euroopan luontopääoman säilyttämistä ja ennallistamista ottaen huomioon pitkän tähtäimen kokonaiskestävyys. Suomi pitää hyvänä yhteistyön lisäämistä EU:n Biodiversiteetti- ja Pellolta pöytään strategioilla sekä niiden toimeenpanossa.

Luonnon monimuotoisuuskadon pysäyttämiseksi on kiinnitettävä erityisesti huomiota kansainvälisen IPBES-paneelin maailmanlaajuisen biodiversiteetin tilaa koskevaan arvioissa esitettyihin

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2020 vp

luonnon kantokykyä heikentäviin taustasyihin: luonnonvarojen ylihyödyntäminen, muutokset maa- ja merialueiden käytössä, ilmastonmuutos, saastuminen sekä haitalliset vieraslajit. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota välillisten muutostekijöiden, kuten kaupungistumisen, väestönkasvun ja yhteiskunnan arvo- ja talouskysymysten vaikutuksiin.

Luonnon monimuotoisuustavoitteita edistävien toimenpiteiden vaikuttavuutta ja sen seurantaa voidaan vahvistaa Euroopan laajuisilla rakenteellisia muutoksia edistävillä politiikkatoimilla. Vaikuttavuutta voidaan lisätä myös edistämällä ilmasto-, vesi-, maaperä sekä biodiversiteettipolitiikan synergiahyötyjä erityisesti maatalous- ja metsäsektä rakentamisen ja maankäytön politiikan toimenpanossa. Suomi pitää tärkeänä, että EU toimii globaalina edelläkävijänä biodiversiteettipolitiikassa ja, että kansainväliset, EU:n omat sitoumukset ja kansallinen toimeenpano vievät samaan suuntaan.

Tavoitteena tulee olla luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvarojen ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä käyttö ja kehitys, joka turvaa paitsi luonnon monimuotoisuuden säilymisen myös tulevien sukupolvien elinmahdollisuudet ja luonnonvarojen kestäväään käyttöön perustuvat elinkeinot. On myös muistettava, että taakanjako jäsenmaiden kesken suojelussa ja ennallistamisessa on oltava Suomen kannalta kohtuullinen. Suomi korostaa, että taloudellisen toiminnan, elämisen ja asumisen tulee olla mahdollista koko unionin alueella. EU-jäsenmaiden kesken on suojelussa ja ennallistamisessa pyrittävä mahdollisuuksien mukaan vapaaehtoisuuteen ja luonnon monimuotoisuuden kannalta priorisoituihin toimiin eri maiden lähtökohtia huomioiden.

MUUTOKSEN MAHDOLLISTAVAT TEKIJÄT

Suomi on sitoutunut tietopohjaisen politiikkaan ja pitää tärkeänä, että eri tieteenaloja yhdistävää tieteellistä tietopohjaa edelleen vahvistetaan. Suomi katsoo, että tavoitteiden ja toimien on perustuttava kattaviin vaikutusanalyysihin. Toimien vaikuttavuutta on seurattava ja seurannan tulosten tulee ohjata toimeenpanoa. Eri toimijat tarvitsevat luotettavaa tietoa luonnon monimuotoisuuskadon estämisen kustannustehokkaista toimista ja niiden vaikuttavuudesta pitkällä aikavälillä.

Suomi kannattaa komission pyrkimystä tarkoituksenmukaisen hallinta- ja seurantajärjestelmän kehittämiseksi ja pitää tärkeänä, että tieto on käytettävissä kaikilla päätöksenteon tasoilla yksityisellä ja julkisella sektorilla. Suomi tukee komission esitystä tiedon osaamiskeskuksen perustamisesta ja ekosysteemipalveluiden arvottamisen kehittämisestä EU:ssa.

Suomi pitää komission esitystä luonnon monimuotoisuuteen liittyvästä Uusien taitojen agendasta erityisen tärkeänä uutena avauksena. Tietoisuus- ja osaamisvajeen parantamiseksi tulee eri toimialoilla kehittää neuvontapalveluita ja koulutusta. Suomi korostaa erityisesti, että näiden kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttaminen vaatii yhteisiä ponnisteluja ja vastuun kantamista EU:lta, sen jäsenvaltioilta, julkisilta- ja yksityisiltä toimijoilta, sidosryhmiltä ja kansalaisilta. Tämän takia on keskeistä ottaa huomioon luonnon monimuotoisuuden tilaa koskevan tiedon lisäksi eri alojen, alueiden ja jäsenvaltioiden erilaiset lähtötilanteet, politiikkatavoiteasetannan ristiriidat, haasteet ja mahdollisuudet sekä kestäväen kehityksen sosiaaliset ja taloudelliset tekijät pitkällä tähtäimellä. Suomi pitää tärkeänä vahvistaa alueellisten ja paikallisten toimijoiden roolia sekä

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2020 vp

yhteistyötä elinkeinonharjoittajien ja maanomistajien kanssa. Suomi näkee, että toimeenpanon lähtökohtana tulee olla lintu- ja luonto, vesipuite-, tulvaja meristrategiadirektiivien täysimääräisen täytäntöönpanon varmistaminen, joka edellyttää näiden sisällyttämisen vahvemmin osaksi kaikkia politiikkasektoreita kuten metsäpolitiikka, maankäyttö ja rakentaminen sekä EU:n yhteinen maatalous-, energia- ja kalastuspolitiikka. Lintu- ja luontodirektiivien liitteitä tulee päivittää tieteellisen tiedon pohjalta ottaen huomioon muutokset lajien kannoissa, levinneisyysalueissa, elinympäristöissä sekä uhanalaisuusarvioinneissa. Päivityksessä tulee tarkastella myös sosiaalista kestävyyttä.

Suomi pitää erittäin tärkeänä riittävän rahoituksen ja erilaisten EU- ja kansallisten rahoitusinstrumenttien kohdistamista strategian toimeenpanoon tavoitteiden saavuttamiseksi. Muutettua rahoituskehys ehdotusta vuosille 2021-2027 (MFF+) ja ehdotusta uudeksi elpymisvälineeksi tarkastellaan ja linjataan erikseen ehdotuksia koskevassa valtioneuvoston kirjeessä E 64/2020 vp. Komission ehdotuksen rahoituksen mitoitukseen ja rahoituksen luonteeseen otetaan erikseen kantaa osana rahoituskehysneuvottelujen kokonaisuutta. Lisäksi Suomi pitää tärkeänä tarkastella laajemmin erilaisia muutokseen kannustavia taloudellisia instrumentteja, lisätä ilmaston ja luonnon monimuotoisuuden synergiahyötyjä rahoituksessa sekä kehittää vihreitä julkisia hankintoja. Suomi pitää tärkeänä vahvistaa rahoituksessa ilmasto- ja biodiversiteettineutraali -periaatetta sekä seurannan varmistamista (proofing) luonnon monimuotoisuudelle aiheutuvan haitan minimoimiseksi. Suomi näkee, että globaalia työtä luonnon monimuotoisuuden kannalta haitallisten tukien uudelleen kohdentamiseksi tulee jatkaa.

Suomi pitää tärkeänä merkittävästi vahvistaa yritysten roolia luonnon monimuotoisuustavoitteiden toimeenpanossa osana yhteiskunnan rakenteellista muutosta ja edistää tiedon integroimista toiminnan vaikutuksista luontopääomaan yritysten päätöksenteossa ja raportoinnissa.

LUONNON MONIMUOTOISUUDEN SUOJELU

EU:n suojelupinta-alatavoitteen kasvattaminen on perusteltua luonnon monimuotoisuuden suojelun sekä YK:n luonnon monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen puitteissa vuoden 2020 jälkeisistä tavoitteista käytävien neuvottelujen kannalta. Suomi pitää EU-tason 30 % suojelupinta-alatavoitetta sekä maa- että merialueilla tervetulleena. Suomi katsoo, että kansallisissa suojelutavoitteissa tulee ottaa huomioon muut suojelualueiden ulkopuolella luonnon monimuotoisuutta turvaavat alueet (OECM).

Suomi tukee alueiden tiukalle suojelulle esitettyä EU-laajuista 10 % tavoitetta. Suojelutavoitteiden tulee olla saavutettavissa jäsenmaiden valitsemilla keinoilla ja jäsenmaiden olosuhteet huomioiden. Suomi osallistuu aktiivisesti tähän liittyvään komission valmistelutyöhön. Pinta-alatavoitteiden lisäksi Suomi korostaa suojelun laadun merkitystä ja maatasolla toteutettavien hyvien käytänteiden, kuten vapaaehtoisten suojelutoimien tunnistamista.

Suomi kannattaa komission esitystä kansallisten sitoumusten esittämistä osana EU-tason kokonaistavoitteita ja osallistuu osaltaan aktiivisesti mahdollisten lisäsuojelutarpeiden sekä muiden alueperusteisten suojelukeinojen määrittämiseen kansallisesti.

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2020 vp

Suomi pitää tärkeänä, että, suojelualueet kattavat luonnonmaantieteellisesti edustavasti ja alueellisesti tasapainoisesti elinympäristöjä maalla, merellä ja vesialueilla, ja että alueiden suojelumääräykset ja hoito turvaavat suojeltujen luontoarvojen säilymisen. Suojelualueista tulee muodostaa verkostomaisia kokonaisuuksia ja niiden riittävä kytkeytyvyys tulee varmistaa. Tarvittaessa kytkeytyneisyyttä parannetaan ennallistamalla elinympäristöjä. Suojelualueiden kytkeytyneisyyden varmistaminen on erityisen tärkeää urbaaneissa ympäristöissä, ilmastonmuutoksen vaikutusten vuoksi ja rajat ylittävän luontoarvojen turvaamisessa.

ELINympäristöjen EKOLOGISEN TILAN PARANTAMINEN

EU:n ennallistamisohjelma

Suomi pitää merkittävänä komission ehdottamaa vuoteen 2030 ulottuvaa EU:n laajuisen eri elinympäristöjä ja lajeja sekä ekosysteemipalveluja koskevan ennallistamisohjelman laatimista. Ohjelman tavoitteena on vähentää luontopääomaan kohdistuvia haitallisia paineita, ennallistaa heikentyneitä ekosysteemejä ja varmistaa ekosysteemien hyvä tila paitsi luonnonsuojelualueverkostossa myös sen ulkopuolella. Suomi kannattaa toimintamallia, jossa jäsenmaat esittävät sitoumuksensa EU:n kokonaistavoitteen toimeenpanossa mm. osana kansallisia luonnon monimuotoisuusstrategioita ja toimintaohjelmia.

Suomi pitää tärkeänä, että ennallistaminen määritellään johdonmukaisesti ja ymmärretään samalla lailla globaalisti ja EU:n sisällä. Ennallistamista koskevaa tavoitetta tulisi tarkastella osana suojelun ja kestävä hoidon ja käytön toimenpiteiden muodostamaa kokonaisuutta. Suomi pitää tärkeänä uusiutuvien luonnonvarojen ja hiilipitoisten ekosysteemien, kuten turvepeltojen ja kosteikkojen kestävä hoidon ja käytön edistämistä, millä on merkittäviä positiivisia synergiahyötyjä ilmaston lisäksi myös vesien ja luonnon monimuotoisuuden tilassa. Ennallistamis- ja suojelutavoitteiden täyttäminen ei saa heikentää ruokaturvaa tai maaseudun elinkeinojen toimeentulomahdollisuuksia.

Suomi on sitoutunut maa- ja vesielinympäristöjen sekä maaperän tilan parantamiseen ja on viime vuosina edistynyt ennallistamiseen liittyvän kokemuksen, tietotason ja toimeenpanon osalta. Suomi pitää tärkeänä, että elinympäristöjen tilan parantamisen yhteydessä otetaan huomioon myös hiilinielujen ja -varastojen turvaaminen. Pääsääntöisesti tulee pyrkiä säilyttämään olemassa oleva monimuotoisuus kaikilla sen tasoilla.

Suomi pitää hyvänä olemassa olevan EU:n luonnonsuojelulainsäädännön toimeenpanon tehostamista ja tavoitteiden sitomista vuoteen 2030 ja kannattaa ehdotettua tavoitetta EU:n lainsäädännöllä suojeltujen lajien ja luontotyyppien tilan parantamiseksi 30 %:lla. Ilmastonmuutoksesta johtuva elinympäristöjen tilan heikentyminen on vaikeasti pysäytettävissä. Samoin usean etenkin elinkierroltaan vaeltavan lajin eteen on tehtävä monia toimenpiteitä ja useilla eri alueilla, monen lajin osalta jopa usean eri maan alueella. Näiltä osin ehdotettu tavoite heikentymättömyydestä voi kuitenkin ollajoidenkin lajien ja luontotyyppien osalta mahdotonta saavuttaa vuoteen 2030 mennessä tai lainkaan.

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2020 vp

Merien ja sisävesien ennallistaminen

Suomi pitää tärkeänä vesipuite- ja meristrategiadirektiivien täyden toimeenpanon ja hyvän vesien ja meren tilan saavuttamisessa ja ylläpitämisessä. Tämä tapahtuu muun muassa vähentämällä eri sektoreiden toiminnan haitallisia vaikutuksia vesien tilaan valuma-alueella ja ennallistamalla tärkeitä elinympäristöjä. Merialueiden ja sisävesien tilan parantaminen edellyttää ensisijaisesti rehevöitymisen ja rakentamisen haittojen vähentämistä tukevia toimenpiteitä useilla politiikka-sektoreilla.

Suomi pitää hyvänä vesi- ja meriluonnon ennallistamista sekä virtavesissä ekologisen virtaaman saavuttamista muun muassa poistamalla tai mukauttamalla virtaaman esteitä ja kunnostamalla kosteikkoja. Suomi pitää hyvänä vesien hyvän tilan edistämisessä patoamisen ja vedenoton ympäristölupien tarkastelua ja tarkistamista. Suomi kannattaa vaelluskalakantojen elvyttämistä. Suomen mielestä jokien ennallistamisen lisäksi tulisi ennallistaa myös pien- ja latvavesiä.

Suomi näkee, että merialuesuunnittelua ja luonnonvarojen hyödyntämistä tulee tehdä kestävästi tietopohjaisen politiikan mukaisesti. Suomi pitää tarpeellisena säädellä merellä tapahtuvaa kalastusta ja muuta taloudellista toimintaa meriympäristölle haitallisten ja kumuloituvien vaikutusten estämiseksi ja vähentämiseksi. Laiton, ilmoittamaton ja sääntelemätön (LIS) kalastus tulee estää tehokkailla ja tarkoituksenmukaisilla toimilla. Suomi tukee komission tavoitetta pitää kalastuskuolevuus enintään kestävänsä enimmäistuoton tasolla. Suomi tukee yleistä tavoitetta edistää valikoivampien pyydysten ja pyyntimenetelmien käyttöä sivusaalismäärien, erityisesti uhanalaisten lajien, vähentämiseksi sekä sivusaaliisiin liittyvän tiedonkeruun kehittämistä. Suomi pitää tärkeänä vesiviljelyn kestävyyskehittämistä. Uhanalaisten lajien sekä luontotyyppien kannalta tärkeitä alueita tulee suojella sellaisilta meriympäristöä muuttavilta toiminnoilta, jotka olennaisella tavalla heikentävät biodiversiteettiä ja ekosysteemin toimintaa.

Luonnon monimuotoisuuden edistäminen maatalousympäristöissä

Suomi pitää tärkeänä edistää luonnon monimuotoisuutta maatalousympäristöissä osana kestävämpään ruokajärjestelmään siirtymistä ja katsoo, että komission ehdottamat EU-lajuiset toimenpiteet ovat oikeansuuntaisia. Suomi pitää tärkeänä varmistaa toimien vaikuttavuus sekä vaikuttavuuden seuranta.

Suomi pitää hyvin tärkeinä toimia pölyttäjäkadon pysäyttämiseksi ja pölyttäjäkannan ylläpitämiseksi ja vahvistamiseksi. Pölyttäjien merkitys myös metsissä on huomattava esimerkiksi marjasatojen kannalta.

Suomi pitää tärkeänä edistää geenivarojen säilyttämistä, käyttöä ja geneettistä monimuotoisuutta viljelykasvien ja kotieläinten jalostuksessa erityisesti ilmastonmuutokseen sopeutumisen vahvistamiseksi maataloudessa. Sopeutumisen näkökulmasta paikallinen kasvinjalostus on tärkeää.

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2020 vp

Yhteiseen maatalouspolitiikkaan (YMP) kytköksissä olevat tavoitteet

Moni biodiversiteettistrategian tavoitteista on kytköksissä YMP:n uudistukseen. Suomi katsoo, että luonnon monimuotoisuutta, ilmastokestävyyttä sekä vesien tilaa voidaan samanaikaisesti parantaa YMP:n toimenpiteiden ja ehdollisuuden kautta.

Suomi on sitoutunut uuden yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) kehittämiseen, ja sen erityistavoitteeseen edistää luonnon monimuotoisuutta, ekosysteemipalveluja ja säilyttää arvokkaita maisemia sekä turvata viljelijöiden toimeentuloa ja ruoantuotannon kilpailukyky. Suomi katsoo, että maatalouden osalta tiedonannon ilmasto- ja ympäristötoimia tulee toteuttaa YMP:n ja strategiasuunnitelmien kautta kunkin jäsenvaltion olosuhteisiin sopivalla tavalla ja niiden tulee perustua jäsenvaltioissa kansallisesti havaittuihin tarpeisiin. Suomen kannat YMP:n uudistuksen asetusehdotuksiin on kuvailtu U-kirjelmässä (U 73/2018 vp) ja U-jatkokirjeissä (UJ 5/2019 vp ja UJ 4/2020 vp). Suomi pitää tärkeänä, että kansallisten YMP:n strategiasuunnitelmien sisältövaatimukset ja valvontavelvoitteet ovat suunnitelmien hyväksymiseen ja toimeenpanoon liittyvien viivästymien välttämiseksi mahdollisimman aikaisin jäsenvaltioiden tiedossa.

Suomi pitää tärkeänä, että jäsenmaat ottavat ehdotettavat EU:n laajuiset CAP:n biodiversiteetti-indikaattorit käyttöön ja kehittävät pitkäjänteistä omaa kansallista biodiversiteettivaikutusten seurantaa. Strategian toimeenpanon ja vaikuttavuuden seurantaa ja YMP:n indikaattorien synergiaa tulee vahvistaa ja tulisi pyrkiä mahdollisimman yhdenmukaiseen mittaristoon.

Kasvinsuojeluaineet, ravinnepäästöt, luomuviljely ja maisemapiirteet

Suomen kannat tavoitteisiin koskien kasvinsuojeluaineita, ravinnepäästöjä ja lannoitteita sekä luomuviljelyä on kuvattu tarkemmin Pellolta pöytään -strategian E-kirjeessä.

Kasvinsuojeluaineiden suhteen Suomi korostaa riskien vähentämisen merkitystä, mutta riskinarviointia tulee edelleen parantaa. Suomi pitää tärkeänä vaihtoehtojen torjuntamenetelmien ja –tekniikoiden käytön lisäämistä sekä vähäriskisten kasvinsuojeluaineiden käyttöä. Kasvinsuojelun tulee olla ekologisesti kestävä ja noudattaa varovaisuusperiaatetta. Suomi voi hyväksyä yleisen tavoitteen kasvinsuojeluaineiden käytön määrällisestä vähentämisestä EU:n tasolla, mutta komission tavoite prosentuaalisesta määrän vähentämisestä on kuitenkin epäselvä ja vaatii edelleen tarkennusta. Suomi voi tukea käytön määrällistä vähentämistavoitetta kasvinsuojeluaineiden kestävä käytön direktiivin 4 artiklan mukaisille erityisesti tarkkailtaville tehoaineille.

Suomi tukee komission tavoitetta ravinnekuormituksen vähentämistarpeiden tunnistamisesta, mutta huomauttaa, että Itämeren valtiot ovat HELCOM:ssa sopineet Itämeren ravinnekuormituksen katosta ja valtiokohtaisista vähentämistavoitteista. Suomi katsoo, että on tärkeää vahvistaa lainsäädännön toimeenpanoa kuormituksen vähentämiseksi. Suomi kannattaa mineraalilannoitteiden käytön hallittua vähentämistä niiltä osin, kun se on viljelykasvin tarpeiden mukaista eikä vaaranna satotasojä. Suomi pitää tärkeänä edistää ravinteiden kierrätystä sekä täsmäviljelyn tekniikoiden hyödyntämistä ja muita kestäviä käytäntöjä mineraalilannoitteiden käytön vähentämiseksi.

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2020 vp

Suomi pitää myönteisenä tavoitteena nostaa luonnonmukaista tuotantoa kotieläin- ja kasvintuotannossa EU:ssa 25 %:iin maatalousalasta, ottaen kuitenkin huomioon, että tuotannon kasvun tulee tapahtua markkinalähtöisesti vastaten kulutuksen ja vientimahdollisuuksien kasvua. Suomi myös tukee tavoitetta kannustaa viljelijöitä luomutuotannossa käytettyjen viljelytapojen hyödyntämiseen. Luomutuotanto tukee useita strategiassa asetettuja kestävän tuotannon tavoitteita.

Suomi tukee komission tavoitetta, että maatalousmaa sisältäisi monimuotoisia maisemapiirteitä, joilla lisätään luonnon monimuotoisuutta ja katsoo, että näiden toimien vaikuttavuutta tulee lisätä. Suomi katsoo, että ekologisen kytkeytyvyyden vahvistamisen keinoista maatalousympäristöissä tarvitaan vielä lisätietoa. Suomi katsoo, että näiden toimien vaikuttavuutta tulee lisätä. Kuten U-jatkokirjeessä (UJ 4/2020 vp) on todettu, Suomi pitää hyvänä, että ei-tuottavia aloja olisi nykytason mukaisesti 5 %, mutta vähimmäisosuudesta ei tulisi säätää EU-tasolla vaan päättävältä tulisi olla jäsenmailla.

Suomi kannattaa toimenpiteiden vahvistamista maaperän kasvukunnon parantamiseksi, eroosion vähentämiseksi sekä maaperän orgaanisen aineen säilyttämiseksi ja lisäämiseksi. Suomi on sitoutunut edistämään kansainvälistä 4/1000-aloitetta maatalouden hiilensidonnan lisäämiseksi sekä kehittämään hiilensidontaa ja –varastointia edistävien viljelytapojen tutkimusta ja edistämään niiden käyttöönottoa.

Luonnon monimuotoisuuden edistäminen metsissä

Suomi pitää luonnon monimuotoisuutta koskevan tietopohjan ja luonnon monimuotoisuuden tilan parantamista metsäsektorilla tärkeänä. Luonnonsuojelualueverkoston lisäksi keskeistä on kehittää talousmetsien luonnonhoitoa ja sen valtavirtaistamista osana jokapäiväistä metsänhoitoa.

Metsäluonnon monimuotoisuuden kannalta, olisi perusteltua suojella jäljellä olevat luonnonmetsät. Suomi korostaa selkeiden ja vakiintuneiden käsitteiden hyödyntämistä, kuten esim. FAO:n luonnonmetsän määritelmää (primary forest). Vanhojen metsien ja luonnonmetsien suojelusta tulee voida päättää kansallisella tasolla.

Suomen mielestä EU:n metsästrategiaa tulee kehittää luonnon monimuotoisuustavoitteiden ja metsiin liittyvien politiikkojen yhteensovittamisen työkaluna. Suomi yhtyy näkemykseen, että metsittäminen tulee toteuttaa siten, että sillä ei aiheuteta haitallisia vaikutuksia luonnon monimuotoisuudelle.

Suomi katsoo, että metsiä ja metsäsektoria varten on laadittava vahva, itsenäinen ja kokonaisvaltainen strategia. Strategian tulisi parantaa metsiin ja metsäsektoriinvaikuttavien aloitteiden politiikkajohdonmukaisuutta ja kattaa koko metsäsektorin arvoketju metsien kestävän hoidon ja käytön edistämisestä aina tuotteisiin asti. Suomi pitää tärkeänä, että metsästrategia mahdollistaa metsien kestävän hyödyntämisen ja kunnioittaa omaisuudensuojaa samalla kun huolehditaan ilmastot- ja biodiversiteettitavoitteista. Suomi katsoo, että metsästrategian kautta voidaan edistää myös puurakentamista.

Metsätalouteen liittyvien toimien on koko Suomen EU-jäsenyyden ajan tulkittu kuuluvan jäsenmaiden kansallisen kompetenssin piiriin. EU:lla on toimivaltaa ympäristö-, maatalous- ja energi-

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2020 vp

asektoreilla, jotka joko suoraan tai välillisesti vaikuttavat metsiin. Suomi katsoo, että metsäpolitiikan tulee olla jatkossakin kansallisen päätäntävällän piirissä. Jäsenmaat ja niiden olosuhteet ovat erilaisia, ja jokaisella tulisi olla tieteeseen perustuvat kestäväns metsänhoidon suositukset.

Metsänhoidon kysymyksissä ja määritelmissä tehtävän työn tulee hyödyntää olemassa olevia suosituksia metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä, ja biodiversiteettistrategian metsiin liittyvää työtä tulee tehdä laajassa yhteistyössä komission eri pääosastojen välillä ja pysyvää metsäkomiteaa hyödyntäen. Kansainvälisen metsäraportoinnin harmonisoimiseksi on tehty pitkäjänteistä työtä. Suomi toteaa, että, EU:n tulisi osaltaan edistää tätä työtä ja erityisesti raportointia luonnon monimuotoisuuden osalta.

Maaperä, saastuminen ja toimet rakennetuissa ympäristöissä sekä vieraslajit

Suomi pitää tärkeänä ja tarpeellisena EU:n maaperästrategian päivittämistä. Maaperän tilan parantaminen edellyttää haittojen vähentämistä tukevia toimenpiteitä useilla politiikkasektoreilla. Toimenpiteiden ja päätöksenteon tueksi tarvitaan tieteelliseen tutkimukseen perustuvaa kokonaiskuvaa maaperän biodiversiteetistä, ekosysteemipalveluista ja niihin vaikuttavista tekijöistä eri alueilla ja maalajeilla.

Suomi pitää tärkeänä vähentää saastumisen, ml. muovit, ja rehevöitymisen haitallisia vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen, ilmaan, vesiin sekä maaperään ja kannattaa Zero Pollution –toiminta- ja seurantaohjelman laatimista hyvänä.

Suomi pitää myös tärkeänä luonnon monimuotoisuuden, vihreän infrastruktuurin ja ekologisen kytkeytyvyyden lisäämistä rakennetuissa ympäristöissä.

Suomi toimeenpanee EU:n sekä omaa kansallista vieraslajilainsäädäntöä toteuttaen Suomen kansallisia vieraslajien torjuntaa koskevia hallintasuunnitelmia.

Kansainväliset asiat

Suomi pitää tärkeänä linjausta EU:n roolista globaalina edelläkävijänä luonnon monimuotoisuutta koskevissa asioissa. Suomi tulee linjaamaan YK:n luonnon monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen ns. post-2020 neuvotteluihin liittyvät kantansa osana valmistautumista vuonna 2021 pidettävään 15. osapuolikokoukseen.

Suomi pitää tärkeänä, että biodiversiteettisopimusten pöytäkirjat bioturvallisuudesta ja geenivarojen saatavuudesta ja hyötyjen oikeudenmukaisesta jaosta ovat kiinteä osa toimeenpanoa ja EU-yhteistyötä. Suomi pitää hyvänä, että EU laatii kattavan Afrikkastrategian.

Suomi on huolissaan maailmanlaajuisesta metsäkadosta sekä metsien tilan heikkenemisen vaikutuksista ja toteaa, että tavoitteiden saavuttaminen vaatii kokonaisvaltaista tarkastelua sekä lisätoimia. Viitaten Suomen puheenjohtajuuskaudella hyväksyttyihin neuvoston päätelmiin ja eduskunnan lausuntoihin aiheesta, Suomi pitää tärkeänä, että EU:n lainsäädäntöä kehitetään metsäkadon ja metsien tilan heikkenemisen minimoimiseksi. Suomi kannattaa kehitysyhteistyön vahvistamista ja on sitoutunut metsäkadon pysäyttämiseen ja heikentyneiden elinympäristöjen ennallistami-

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2020 vp

seen maailmanlaajuisesti sekä tuotteiden toimitusketjujen läpinäkyvyyden lisäämiseen haitallisten vaikutusten vähentämiseksi. Suomi panostaa pitkäjänteiseen työhön globaalin metsäkadon ehkäisemiseksi ja metsien kestävä hoidon ja käytön edistämiseksi. Tavoitteiden saavuttamiseksi Suomi kannustaa keskittymistä globaalin metsäkadon aiheuttajiin, kuten maatalousmaan raivaamiseen, polttopuun keruuseen sekä maa- ja metsätalouden kysymyksiin ja sen juurisyihin.

Suomi pitää tärkeänä ajantasaisten ex ante ja ex post -vaikutustenarviointien laatimista osana EU:n neuvottelemia kauppasopimuksia.

Vuodesta 2018 alkaen on YK:n yleiskokouksen mandaatilla neuvoteltu YK:n merioikeusyleissopimuksen (UNCLOS) uudesta täytäntöönpanosopimuksesta koskien kansallisen lainkäyttövalan ulkopuolisten merialueiden biologisen monimuotoisuuden suojelua ja kestävä käyttöä (Biodiversity Beyond National Jurisdiction, BBNJ). Osana EU:ta Suomen tavoitteena on saada aikaan kunnianhimoinen sopimus, jolla osaltaan turvataan merten hyvinvointia tämän niin kutsutun aavan meren alueella, joka kattaa noin 70 % maailman merien pinta-alasta. Sopimuksella ei olisi välittömiä vaikutuksia Itämerellä, mutta kansallisesta näkökulmasta sopimus voisi erityisesti edistää suojelutavoitteita arktisilla merialueilla.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Biodiversiteettistrategia on osa komission Euroopan vihreän kehityksen ohjelman (European Green Deal) aloitteita, ja sen tavoitteena on varmistaa luonnon monimuotoisuuden elpyminen ja pitkän aikavälin biodiversiteettitavoitteiden toteutuminen vuoteen 2050 mennessä. Komissio on julkaissut samana päivänä biodiversiteettistrategian kanssa Pellolta pöytään -strategian, joka sisältää maatalouden osalta useita yhteisiä tavoitteita biodiversiteettistrategian kanssa. Valtioneuvosto on antanut Pellolta pöytään -strategiasta erillisen selvityksen (E 83/2020 vp), ja maa- ja metsätalousvaliokunta käsittelee kyseistä selvitystä koskevassa lausunnossaan tarkemmin muun muassa molempiin EU:n strategioihin sisältyviä kasvinsuojeluaineiden ja lannoitteiden käyttöä sekä luomutuotantoa koskevia tavoitteita.

Maa- ja metsätalousvaliokunta on antanut Euroopan vihreästä kehitysohjelmasta (Green Deal) lausunnon (MmVL 3/2020 vp), jossa se on todennut muun ohella, että EU:lla on biodiversiteettistrategian myötä mahdollisuus olla johtavassa asemassa ja suunnannäyttäjänä YK:n biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen maailmanlaajuisen luonnon monimuotoisuustavoitteiden 2030 valmisteluissa ja päätöksenteossa. Valiokunta on myös katsonut, että luonnon monimuotoisuutta suojelevien toimien valtavirtaistaminen maataloudessa onnistuu parhaiten EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) ja sen pohjalta hyväksyttävien jäsenmaakohtaisten ja yhteistyöllä laadittavien strategisten suunnitelmien kautta.

Biodiversiteettistrategian luonnonsuojelun päätavoitteiden mukaan vuoteen 2030 mennessä oikeudellisen suojelun piirissä tulisi olla vähintään 30 prosenttia EU:n maa-alueista ja 30 prosenttia EU:n merialueista ja ekologiset käytävät olisi integroitu osaksi Euroopan laajuista luontoverkoston. Edellä mainituista EU:n suojelualueista tulisi strategian mukaan olla tiukan suojelun piirissä

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2020 vp

vähintään kolmannes, mukaan lukien kaikki jäljellä olevat EU:n luonnontilaiset ja vanhat metsät. Strategian liitteenä olevan toimintasuunnitelman mukaan komissio tulee vielä vuoden 2020 aikana julkaisemaan perusteet ja ohjeet suojelualueiden määrittämisestä ja nimeämisestä.

Valiokunta toteaa, että edellä esitettyjen suojelutavoitteiden arvioimiseksi olisi ensiarvoisen tärkeää ensin määritellä, mitä oikeudellisella ja tiukalla suojelulla tarkoitetaan. Strategiassa on tuotu esiin, että koko EU:n maapinta-alasta 26 prosenttia on tällä hetkellä suojeltu joko osana Natura 2000 -verkostoa tai kansallisesti. Valiokunnalle toimitetun selvityksen mukaan Suomen maa-alueista ja sisävesistä 13,8 prosenttia on suojelualueita ja valtaosa näistä suojelualueista sijaitsee Pohjois-Suomessa. Kaikkiaan suojelun piirissä on katsottu olevan 17 prosenttia maa-alueista ja sisävesistä. Metsistä ja kitumaista tiukan suojelun piirissä on Suomessa tällä hetkellä noin 10 prosenttia, ja kaikkiaan suojelun piirissä on 13 prosenttia metsistä. Koko Suomen merialueesta suojelualueita on 11 prosenttia ja aluevesistä 17 prosenttia. Ennen komission tarkempaa ohjeistusta on kuitenkin vaikeaa arvioida, mitä biodiversiteettistrategiassa esitetyt suojelutavoitteet tarkoittavat Suomen kannalta.

Luonnon ennallistamisen osalta biodiversiteettistrategia sisältää yhteensä 14 päätavoitetta mukaan lukien edellä mainittuun Pellolta pöytään -strategiaan niin ikään sisältyvät tavoitteet kemiallisten torjunta-aineiden ja lannoitteiden käytön vähentämisestä sekä luomutuotantoon käytettävän maatalousmaan osuuden kasvattamisesta. Muita keskeisiä ennallistamiseen liittyviä tavoitteita ovat muun muassa hyvin monimuotoisia maisemapiirteitä sisältävän maatalousmaan osuuden nostaminen 10 prosenttiin, metsien määrän lisääminen metsitystä ja puiden istutusta edistämällä sekä jokien ennallistaminen vähintään 25 000 kilometrillä vapaasti virtaavia jokia.

Vaatus on siitä, että maatalouspinta-alasta tulisi jatkossa olla jopa 10 prosenttia korkean monimuotoisuuden maisemapiirteitä (eli ei-tuottavaa alaa) on koko EU:n tasolla kannatettava, mutta Suomelle varsin haasteellinen, sillä maatalouspinta-ala maamme kokonaispinta-alasta on yksi Euroopan pienimmistä. Valtioneuvoston kannan mukaisesti valiokunta katsoo, että ei-tuottavia aloja tulisi olla nykytason mukaisesti 5 prosenttia, mutta vähimmäisosuudesta ei tulisi säätää EU-tasolla vaan päättävältä tulisi olla jäsenmailla. Valiokunta toteaa, että monimuotoisuushyötyjen saavuttamiseksi peltoviljelyn ulkopuolisten alueiden, kuten luonnonlaitumien, luonnonhoitopeltojen, monimuotoisuus- ja suojakaistojen, suojavyöhykkeiden, pientareiden (mukaan lukien maanteiden pientareet), peltosaarekkeiden ja muiden vastaavien alueiden, säilymisestä tulee huolehtia. Näillä on tärkeä merkitys erityisesti peltolinnustolle ja pölyttäjille. YMP:n tavoitteena on edistää luonnon monimuotoisuuden suojelemista ja ekosysteemipalveluja sekä säilyttää elinympäristöjä ja maisemia, ja YMP:n tarjoama keinovalikoima maatalousmaan monimuotoisten maisemapiirteiden takaamiseksi tulee kansallista strategista suunnitelmaa laadittaessa ottaa huomioon.

Valiokunta katsoo valtioneuvoston kannan mukaisesti, että vesi- ja meriluonnon ennallistaminen sekä virtavesissä ekologisen virtaaman saavuttaminen ovat hyviä ja kannatettavia tavoitteita. Vaelluskalakantojen elvyttäminen sekä pien- ja latvavesien ennallistaminen on myös tärkeää. Jo hyvin pienimuotoisilla toimenpiteillä, kuten siltarummun vaihtamisella esteettömään rakentamiseen, voidaan poistaa nousuesteitä ja mahdollistaa vaelluskalojen nousu luontaisille lisääntymisalueille. Valiokunta korostaa, että virtavesien ennallistamisessa tulee varmistaa, että jokivesistä

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2020 vp

muodostaa toimivan jatkumon latvavesiltä jokien kautta mereen, mikä voi edellyttää kunnostustoimenpiteitä myös vesistöjen valuma-alueilla.

Valiokunta katsoo valtioneuvoston kannan mukaisesti, että lintu- ja luontodirektiivien liitteitä tulee päivittää tieteellisen tiedon pohjalta ottaen huomioon muutokset lajien kannoissa, levinneisyysalueissa, elinympäristöissä sekä uhanalaisuusarvioinneissa. Valiokunta korostaa, että päivityksen yhteydessä on taantuneiden lajien lisäksi sosiaalisen kestävyysnäkökulmasta tärkeää ottaa huomioon erityisesti ne ihmistoiminnoille toistuvasti vakavia vahinkoja ja haittaa aiheuttavat lajit, joiden kantojen kehityssuuntaus on ollut siten myönteinen, että perusteet suojelulle ovat olennaisesti muuttuneet.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että biodiversiteettistrategiassa on kiinnitetty huomiota kaupapolitiikkaan ja sen merkitykseen luonnon monimuotoisuuden suojelussa sekä erityisesti metsäkadon tai metsien tilan heikkenemisen estämisessä maailmanlaajuisesti.

Biodiversiteetti ja metsät

Valiokunta katsoo, että kaikki metsät mukaan lukien talousmetsät on pidettävä hyvässä kunnossa, jotta ne voivat säilyttää luonnon monimuotoisuuden, ilmaston kannalta tärkeät tehtävänsä sekä metsätalouden tuottokykynsä. Selviytymiskykyisemmällä metsällä voidaan tukea kestävämpää taloutta. Metsillä on erittäin tärkeä rooli raaka-aineiden, tuotteiden ja ekosysteemipalvelujen tuottamisessa, mikä on keskeistä myös kiertotalouden kannalta.

Valiokunta toteaa, että luonnonsuojelualueverkoston lisäksi keskeistä on kehittää talousmetsien luonnonhoitoa ja sen valtavirtaistamista osana jokapäiväistä metsänhoitoa. Tässä työssä tulee hyödyntää jo olemassa olevia suosituksia metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä, kuten lahopuiden säästämisestä. Jo käytäntöön vakiintuneiden luonnonhoidon menetelmien rinnalle tulee lisäksi kehittää uusia keinoja metsäluonnon monimuotoisuuden parantamiseksi. Valiokunta pitääkin luonnon monimuotoisuutta koskevan tietopohjan parantamista metsäsektorilla erittäin tärkeänä. Erittäin tärkeää on myös, että biodiversiteettistrategian metsiin liittyvää työtä tehdään laajassa yhteistyössä. Suomen kokemukset ovat osoittaneet, että metsien suojelussa ja metsäluonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä onnistuminen edellyttää myös maanomistajien osallistumista. Vapaaehtoisuuteen perustuvat ohjelmat ovat lisänneet myönteistä kehitystä.

Valiokunta painottaa, että biodiversiteettistrategiassa jäsenmaiden erilaiset lähtökohdat on otettava huomioon ja vaikutuksia on katsottava kokonaisvaltaisesti. Edellä on todettu maamme laajat suojelualat. Lisäksi tulee huomioida, että nykyisellään suojelun rajoitteet metsien käytölle vaihtelevat jäsenvaltioissa. Samoin tulee huomioida maamme kestävässä metsänhoidossa jo toteutetut toimenpiteet luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi. Suomessa talouskäytössä olevista metsistä yli 90 prosenttia on sertifioitu globaaleja sertifiointijärjestelmiä käyttäen, ja luonnonhoitotoimet ovat osa arjen metsätaloutta.

Valiokunta katsoo, että jokaisella jäsenmaalla tulee olla tieteseen perustuvat metsänhoidon suositukset. Tässä yhteydessä valiokunta kiinnittää erityistä huomiota EU:n ulkopuolella esiintyvään metsäkatoon ja kyseisten metsien tilan heikkenemisestä aiheutuviin erittäin laajoihin vaiku-

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2020 vp

tuksiin. EU:n tuleekin osaltaan edistää kansainvälistä metsäraportointia ja erityisesti raportointia luonnon monimuotoisuudesta.

Metsää Suomessa kasvaa 22,2 miljoonalla hehtaarilla, mikä on 73 prosenttia maapinta-alasta. Metsäteollisuustuotteet kattavat noin viidesosan Suomen koko tavaraviennistä. Valiokunta korostaa, että eräillä alueilla maassamme metsätaloudella on hyvinkin suuri merkitys. Valiokunta korostaakin, että biodiversiteettistrategian taloudellisista ja sosiaalisista vaikutuksista tulee tehdä kattavat arviot. Jäsenmaiden erityispiirteet, kuten metsien kansantaloudellinen merkitys, on huomioitava siten, että taakanjako jäsenmaiden välillä muodostuu reiluksi. Tavoitteena tulee olla luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvarojen ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä käyttö ja kehitys, joka turvaa paitsi luonnon monimuotoisuuden säilymisen myös tulevien sukupolvien elinmahdollisuudet ja luonnonvarojen kestäväan käyttöön perustuvat elinkeinot. Vanhojen metsien ja luonnonmetsien suojelusta tulee voida päättää kansallisella tasolla. Suojelun piiriin kuuluvien suojelutavoitteiden tulee olla saavutettavissa jäsenmaiden valitsemilla keinoilla ja jäsenmaiden olosuhteet huomioon ottaen.

Viitaten edellä todettuun valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että komission tiedonannossa mainittuihin 30 prosentin suojelupinta-alaan sekä 10 prosentin tiukkaan suojeluun liittyy paljon avoimia kysymyksiä, joihin komissio on ilmoittanut antavansa lisäohjeistusta vuoden 2020 aikana. Lisäohjeistuksen pohjalta jäsenmaat käyvät komission kanssa keskusteluja siten, että vuoden 2021 aikana tavoite määritellään riittävän yksiselitteisesti toimeenpanoa varten. Valiokunta edellyttää menettelyn olevan sellainen, että tältäkin osin taakanjako jäsenmaiden välillä muodostuu reiluksi. Valiokunta pitää EU-tason suojelupinta-ala pyrkimystä hyvänä.

Valiokunta toteaa, että Suomessa sijaitsee runsaasti talouskäytössä olevia metsiä ja turvemaita. Turvemaiden osuus hakkuiden pinta-alasta vaihtelee eri osissa maata 6 ja 26 prosentin välillä. Myös ojitetujen turvemaametsien merkitys puuntuotannolle on suuri. Sekä turvemaiden että ojitetujen turvemaametsien merkitys puuntuotannon kannalta on eräillä alueilla maassamme huomattavan suuri. Turvemaametsien käytön kestävyttä voidaan parantaa tutkimustietoon perustuen. Metsätalouden tarpeisiin aikanaan ojitetujen soiden ennallistamisessa valiokunta painottaa monitieteistä ja kokonaiskestävyyden huomioivaa lähestymistapaa. Turvemaametsillä tulee voida jatkossakin harjoittaa kestävä metsätaloutta ja samalla tarvitaan tutkimuspanosta niin metsätaloudesta aiheutuvan vesistökuormituksen tarkentamiseen kuin vesiensuojelumenetelmien kehittämiseenkin, jotta vesiluonnon monimuotoisuuden kannalta parhaat käytännöt tunnistetaan. Turvemaametsien hydrologian entistä parempi hallinta edistää myös puuntuotantoa ja hillitsee kasvihuonekaasupäästöjä.

Valiokunta toteaa, että komissio tekee vuonna 2021 ehdotuksen EU:n metsästrategiaksi. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että EU:n metsästrategiaa kehitetään luonnon monimuotoisuustavoitteiden ja metsiin liittyvien politiikkojen yhteensovittamisen työkaluna. Metsiä ja metsäsektoria varten on laadittava vahva, itsenäinen, ennakoiva, pitkäjänteinen ja kokonaisvaltainen strategia, joka luo politiikkaan ennakoitavuutta. Biodiversiteettiin liittyvät johtopäätökset metsien osalta tulee tehdä metsästrategian valmistuttua. Strategian tulee parantaa metsiin ja metsäsektoriin vaikuttavien aloitteiden politiikkajohdonmukaisuutta ja kattaa koko metsäsektorin arvoketju metsien kestävä hoidon ja käytön edistämisestä aina tuotteisiin asti. Siten metsästrategian kautta tulee edistää myös puurakentamista. Tärkeää on, että metsästrategia mahdollistaa metsien kestä-

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2020 vp

vän hyödyntämisen ja kunnioittaa omaisuudensuojaa samalla, kun huolehditaan ilmasto- ja biodiversiteettitavoitteista.

Metsätalouteen liittyvät toimet ovat koko Suomen EU-jäsenyyden ajan kuuluneet jäsenmaiden kansallisen kompetenssin piiriin. Valiokunta pitää välttämättömänä, että metsäpolitiikka on kansallisessa päätäntävallassa.

Valiokunta toteaa, että uusien tutkimustulosten myötä lisääntyvä ymmärrys lähimetsien monimuotoisuuden merkityksestä ihmisen terveydelle puoltaa metsäluonnon säilyttämistä urbaanissakin asuinympäristössä. Valiokunta pitääkin hyvin myönteisinä strategiassa esitettyjä toimia vihreiden kaupunkiekosysteemien häviämisen pysäyttämiseksi ja uusien luomiseksi. Tärkeää on tältä osin elinympäristöjen ekologisen tilan parantaminen samoin kuin vihreän ja sinisen infrastruktuurin sekä luontoon perustuvien ratkaisujen edistäminen.

Kuten valtioneuvoston selvityksestäkin käy ilmi, tavoitteiden ja toimien on perustuttava kattaviin vaikutusanalyysihin. Koska sellaisia ei ole ollut käytettävissä EU:n puolelta, valiokunta pitää erittäin tarpeellisena, että maa- ja metsätalousministeriö on yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa käynnistämässä selvitystyön, jossa selvitetään tulevien kuukausien aikana, mitä EU:n biodiversiteettistrategian 2030 sisältämät tavoitteet tarkoittavat Suomen kannalta eli mikä on Suomen lähtötilanne tavoitteiden osalta, miten Suomi sijoittuu lähtötilanteen ja tavoitteiden osalta EU:n muiden jäsenmaiden joukkoon sekä millainen vaikutus strategian sisältämällä määrällisellä suojelu- sekä ennallistamistavoitteilla on Suomelle. Tämän selvityksen tuloksia voidaan hyödyntää EU:n biodiversiteettistrategiaa toimeenpantaessa.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2020 vp

Helsingissä 2.10.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Ritva Elomaa ps
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Janne Heikkinen kok
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Anders Norrback r
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Peter Östman kd
varajäsen Heikki Autto kok
varajäsen Atte Harjanne vihr
varajäsen Ari Koponen ps

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Carl Selenius
valiokuntaneuvos Tuire Taina

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2020 vp
Eriävä mielipide 1

Eriävä mielipide 1

Perustelut

EU:n biodiversiteettistrategian tarkoitus ja päämäärä on erittäin tärkeä ja kannatettava. Biodiversiteetin heikkeneminen on ilmastonmuutoksen rinnalla tämän hetken vakavimpia ekologisia uhkatekijöitä.

Biodiversiteettistrategian tavoite oikeudellisesti suojellusta pinta-alasta maa- ja merialueilla on hyvin kunnianhimoinen. Strategia esittää suojelutavoitteita kattavasti kaikille luontotyypeille. Valtioneuvoston kannan mukaan Suomi pitää EU-tason korkeaa suojelupinta-alatavoitetta sekä maa- että merialueilla tervetulleena. Valiokunnan lausunto tarkentaa valtioneuvoston kantaa monelta osin. Yhdymme valiokunnan toteamukseen, että edellä esitettyjen suojelutavoitteiden arvioimiseksi olisi ensiarvoisen tärkeää ensin määritellä, mitä oikeudellisella ja tiukalla suojelulla tarkoitetaan.

Strategian sisältö ja mahdollinen toimeenpanotapa potentiaalisesti kuitenkin sisältää piirteitä, jotka eivät välttämättä edistä edes strategian tavoitteiden toteuttamista. Kestävyydessä pitää huomioida myös sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys ja toimien hyväksyttävyys sekä vaikutukset mm. demokratiaan, omistusoikeuteen sekä metsäsektorin toimintaedellytyksiin. EU:n biodiversiteettistrategian laatimista onkin kritisoitu siitä, että strategia on laadittu ilman kattavaa arviota sen taloudellisista ja sosiaalisista vaikutuksista.

Suomen kannan mukaan ”suojelutavoitteiden tulee olla saavutettavissa jäsenmaiden valitsemilla keinoilla ja jäsenmaiden olosuhteet huomioiden. ... Pinta-alatavoitteiden lisäksi Suomi korostaa suojelun laadun merkitystä ja maatasolla toteutettavien hyvien käytänteiden, kuten vapaaehtoisien suojelutoimien tunnistamista.”

Biodiversiteettistrategian osalta on esitetty huoli siitä, että isossa kuvassa strategia astuu kansallisen metsäpolitiikan tontille ja siirtää valtaa jäsenvaltioilta EU-tasolle ja kauemmas esimerkiksi suomalaisesta metsänomistajasta. Komission tavoitteena on vahvistaa EU:n lainsäädännön toimeenpanon vaikuttavuutta. Tätä EU:ssa monella rintamalla etenevää subsidiariteettiperiaatteen vastaista kehityskulkua voi myös pitää huolestuttavana. Tiedossa on, että esimerkiksi Euroopan komissiossa ja parlamentissa on voimakkaan kriittisiä näkemyksiä suomalaista metsänhoitomallia kohtaan, mikä voi tulevaisuudessa vaikuttaa esim. suojelukriteerien tulkintoihin.

Suomessa on vahva perinne metsien yksityisomistuksesta ja metsätalouden harjoittamisesta. Metsäomaisuus on edesauttanut lukemattomien tavallisten maaseudun perheiden vaurastumista ja toisaalta taannut maamme metsäteollisuuden puuhuollon. Metsäalalle on syntynyt laaja neuvontaorganisaatioiden verkko ja maahamme monipuolinen metsäklusteri, joka tuottaa myös valtiolle hyvin merkittävästi verotuloja. Metsäteollisuuden kotimaisuusaste on suuri, ja alalla tapahtuu merkittävää tuotekehitystä. Metsäteollisuuden tuotteet sekä puutavara ovat maamme tärkeimpiä vientituotteita. Tämän vuoksi Suomen hallituksen tulee pitää tiukasti kiinni kansallisesta metsäpolitiikan päätösvallasta. Luonto on EU:n jäsenmaissa hyvin vaihtelevaa, joten strategian toimeenpanon tarkemman suunnittelun ja toteutuksen tulee tapahtua jäsenmaiden tasolla.

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2020 vp
Eriävä mielipide 1

Strategian esitys oikeudellisesti suojelluista 30 prosentista maa-alaa sekä ekologisten käytävien integroinnista osaksi Euroopan laajuista luontoverkostoa saattaa toteutuessaan merkitä merkittävää puuttumista yksityiseen maanomistukseen juuri metsiemme pirstaleisesta omistusrakenteesta johtuen.

Kannamme huolta siitä, että biodiversiteettistrategiassa mainitut numeeriset suojelutavoitteet voivat uhata elinkeinoelämän puuraaka-aineen saatavuutta. Ennen kuin 30 %:n tai 10 %:n suojelutavoitteisiin sitoudutaan ja niiden mittaaminen määritellään tarkemmin, tulee Suomen noudattaa erityistä varovaisuutta neuvotteluissa EU-pöydissä. Biodiversiteettistrategian liian yksityiskohtaiset suojeluluvut ja tavoitteet eivät saa vaarantaa tulevan EU:n metsästrategian vahvaa ja itsenäistä roolia. Biodiversiteettistrategian suhde valmisteilla olevaan metsästrategiaan onkin osin epäselvä. Kritiikin mukaan esitetty biodiversiteettistrategia ei myöskään riittävästi huomioi metsien ja metsätalouden ratkaisevaa merkitystä kestävästä kehityksestä ja EU:n Green Deal -ohjelman tavoitteiden saavuttamisen kannalta.

Suomen metsien suojeluaste on EU-maiden kärjessä. Eduskunnan myöntämien varojen turvin on luonnon monimuotoisuutta lisätty erityisesti Etelä-Suomessa Metso-ohjelman avulla. Kannatamme Metso-toimintaohjelmassa kehitettyjen vapaaehtoisten keinojen käyttöä metsien monimuotoisuuden suojelussa. Vapaaehtoisin keinoin voidaan suojella monimuotoisuutta sekä ekologisesti että taloudellisesti tehokkaasti. Tätä vastuullista ja toimivaa kansallista suojelulinjaa ei ole syytä muuttaa. Metso-ohjelman laajentaminen tulevaisuudessa on kannatettavaa. Suomessa on suojeltu jo tiukasti n. 9 % maamme metsäpinta-alasta. Lisäksi talouskäytössä olevissa metsissä on edelleen mahdollisuuksia biodiversiteetin suojelun parantamiseen esim. säästö- ja lahopuiden osalta.

On ensisijaisen tärkeää, että Suomi on osana eurooppalaista yhteisöä turvaamassa luonnon ja elinympäristömme monimuotoisuutta. Tärkeä keino tähän on tutkitun tiedon ja asiantuntijoiden mahdollisimman kattava hyödyntäminen.

Yhdymme valtioneuvoston kantaan, että EU-jäsenmaiden kesken on suojelussa ja ennallistamisessa pyrittävä mahdollisuuksien mukaan vapaaehtoisuuteen ja luonnon monimuotoisuuden kannalta priorisoituihin toimiin eri maiden lähtökohtia huomioiden.

Strategioita hyväksyessä on tarkemmin tiedettävä, mitä suojellaan ja miten ja mitä sosiaalisia ja taloudellisia seurauksia toimenpiteillä on. Näistä asioista on päätettävä kansallisesti vasta sen jälkeen, kun edellä mainitut asiat ovat tiedossa. Taakanjaon jäsenmaiden välillä on oltava reilu. Suomelle ei voida sysätä suhteettoman suurta taakkaa koko EU:n suojelutoimissa sen takia, että maassamme sijaitsee runsaasti metsiä ja turvemaita. Toimenpiteiden taloudelliset vaikutukset on oltava tiedossa.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon asian käsittelyssä.

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2020 vp
Eriävä mielipide 1

Helsingissä 2.10.2020

Markku Eestilä kok
Heikki Autto kok
Janne Heikkinen kok
Peter Östman kd

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2020 vp
Eriävä mielipide 2

Eriävä mielipide 2

Perustelut

Euroopan komissio antoi 20.5.2020 tiedonannon koskien vuoteen 2030 ulottuvaa EU:n biodiversiteettistrategiaa – Luonto takaisin osaksi elämäämme. Tämä on yksi komission Euroopan vihreän kehityksen ohjelman (European Green Deal) aloitteista. Komissio antoi samaan aikaan tiedonannon Pellolta pöytään -strategiasta, jossa on esitetty joitakin yhdenmukaisia toimia biodiversiteettistrategian kanssa. Uusi biodiversiteettistrategia tähtää luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseen vuoteen 2030 mennessä. Strategia koostuu 1) kunnianhimoisista tavoitteista koskien luonnonsuojelua sekä elinympäristöjen kunnostamista ja ennallistamista, 2) edellytyksistä muutoksen aikaansaamiseksi sekä 3) EU:n kunnianhimoisista tavoitteista maailmanlaajuisessa luonnon monimuotoisuuden työssä.

Lisäksi Euroopan komission tiedonannon keskeinen viesti on, että toimia luonnon köyhtymisen pysäyttämiseksi tulee kiirehtiä ja EU:n lainsäädännön toimeenpanon vaikuttavuutta vahvistaa. Strategian pääsisältö kattaa toimet niin luonnonsuojelualueverkoston kuin ekologisen kestävyys-
den lisäämisen osalta suojeluverkoston ulkopuolella eri toimialueilla. Tavoitteena on parantaa erilaisten maa- ja vesielinympäristöjen ekologista tilaa laajalla ennallistamisohjelmalla. Tiedonannossa korostetaan välttämättömyyttä yhteiskunnallisiin rakennemuutoksiin, jotka osaltaan mahdollistavat tavoitteiden toteutumisen ja varmistavat, ettei oikealla kädellä lisätä ja vasemmalta heikennetä entisestään luonnon monimuotoisuutta.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää sinällään nyt esitettyä EU:n biodiversiteettistrategiaa kehityskelpoisena ohjelmaluonnoksena, jos sitä osataan käyttää järkevästi ja toimeenpanovalta pysyy kansallisissa käsissä. Kuten tunnettua, tästä ei kuitenkaan ole mitään takeita tai edes varmuutta, koska kyse on Euroopan unionista ja sen eri toimielimistä. Tästä syystä perussuomalaiset ovat erittäin huolissaan siitä, että nyt tehtyyn esitykseen liittyy monia keskeisiä avoimia kysymyksiä. Eräs tällainen avoin kysymys liittyy muiden muassa komission tiedonannossa mainittuihin 30 %:n suojelupinta-alan sekä 10 %:n tiukan suojelun kysymyksiin, joihin komissio on ilmoittanut antavansa lisäohjeistusta vuoden 2020 aikana. Komission lisäohjeistuksen pohjalta jäsenmaat käyvät komission kanssa jatkokeskustelut siitä, miten nämä tietyt alat määritellään ensi vuoden aikana. Tämä on sekä kestäväntöntä että väärä marssijärjestys asiassa; ensin olisi pitänyt luoda kansallinen metsästrategia.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä ei voi hyväksyä nyt tehtyä esitystä, sillä metsäpolitiikastamme samoin kuin vanhojen metsien ja luonnonmetsien suojelusta tulee päättää kansallisella tasolla eikä Euroopan unionissa. Merkittävää on muistaa myös, että metsäpolitiikan tulee olla jatkossakin kansallisen päätäntävällän piirissä. Nyt näin ei välttämättä tapahdu, sillä EU:n biodiversiteettistrategiassa ja kestävässä rahoituksessa on ollut nähtävissä ehdotuksia käytännön metsätaloustoimien yksityiskohtaiseen ohjaamiseen, mikä osaltaan vähentäisi metsäasioiden johdonmukais-
ta tarkastelua.

Toisaalta on myös oleellista muistaa, että EU:n jäsenmaat ja niiden olosuhteet ovat erilaisia, ja jokaisella tulisi olla tieteeseen perustuvat kestävä metsänhoidon tavoitteet. Nyt tällaisia analyyse-

Valiokunnan lausunto MmVL 19/2020 vp
Eriävä mielipide 2

ja tai vaikuttavuusarviointeja ei ole ollut käytettävissä. Näin ollen emme tästäkään syystä voi olla metsänhoitomme osalta allekirjoittamassa nyt esitettyä EU-strategiaa, sillä emme tiedä lainkaan, mitä EU:n biodiversiteettistrategian 2030 sisältämät tavoitteet tarkoittavat Suomen kannalta. Mielestämme on selvää, että metsätaloutta ei voida käsitellä kapeasti vain luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta katsottuna, vaan asia tulee nähdä laaja-alaisemmin, sillä suomalainen metsäteollisuus hyödyntää metsiä vastuullisesti ja pitkäjänteisesti luoden työtä ja hyvinvointia koko maahan jo nyt. Valitettavasti biodiversiteettistrategia ei kuitenkaan perussuomalaisten mielestä tunnista kestävänsä metsätalouden merkitystä osana kokonaisuutta ja ao. sektorin tulevaisuutta. Täten avointa valtakirjaa emme voi antaa.

Lopuksi valiokuntaryhmämme haluaa kiinnittää huomiota siihen, että turvemaiden tiukka suojeleminen on suomalaisen maa- ja metsätalouden kannalta merkittävä uhka. On muistettava, että Suomessa turvemaiden osuus metsämaasta on noin neljännes, minkä lisäksi turvemailla on myös noin neljännes puuston kokonaistilavuudesta ja sen kasvusta. Turvepelloilla on täten ruoantuotannon ja siihen vahvasti linkittyvän huoltovarmuuden näkökulmasta olennaisen tärkeä merkitys.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon eikä yhdy valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 2.10.2020

Ritva Elomaa ps
Jenna Simula ps
Ari Koponen ps